

Søknad om midler til utviklingsprosjekt innenfor museums- og arkivfeltet 2013

Søker

Navn på organisasjon: Statsarkivet i Trondheim
Institusjonsleder: Astrid Løvlien
Postadresse: Maskinists gt 1
Postnummer/ Poststed: 7042 Trondheim
Tlf til organisasjonen: 73884500
Prosjektets kontaktperson: Marit Flakne
Tlf til kontaktperson: 73884524
Nettside: www.arkivverket.no
Org. Nr 961 181 399

Prosjekt

Søknaden gjelder: Forvaltning og tilgjengeliggjøring av samlinger

Tittel på prosjektet: Innvandrerbutikker i Trøndelag

Samarbeidspartnere

Har du samarbeidspartnere? Ja

Samarbeidspartner 1

Navn: Sverresborg Trøndelag folkemuseum
Formell avtale Ja
Postadresse: Sverresborg alle 13
Postnr / Poststed: 7020 Trondheim
Kontaktperson: Ann Siri Garberg
Tlf til kontaktperson: 73890104
E-post til kontaktperson: ann.siri.hegseth.garberg@sverresborg.no
Rolle:

Samarbeidspartner 2

Samarbeidspartner 3

Samarbeidspartner 4

Prosjektbudsjett:

Prosjekt

Ettårig eller flerårig prosjekt?: Ettårig
Er prosjektet pågående? Nei

BUDSJETT

Utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn / overhead)	Konservator, arkivarer, prosjektmedarbeidere – dokumentasjonsarbeid	Kr 610.000
Varer / utstyr	Kontoromkostninger, rekvisita, teknisk utstyr som fotokamera, videokamera, båndopptaker	Kr 90.000
Tjenester kjøpt av andre	Tolketjeneste, oversettelse	Kr 100.000
Totale utgifter		Kr 800 000

Finansieringsplan

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
Søknadssum Norsk kulturråd		Kr 350 000
Egeninnsats Statsarkivet	ja	Kr 300 000
Egeninnsats Sverresborg	ja	Kr 150 000
Totale utgifter		Kr 800 000

Tittel

Innvandrerbutikker i Trøndelag

Sammendrag

Innvandrerbutikkene er en del av bybildet og dagligvarehandelen i Trondheim. Å dokumentere innvandrerbutikkens eksistens er viktig for etterkommerne og for vår felles hukommelse. SAT vil i samarbeid med Sverresborg samle inn arkivmateriale fra innvandrerbutikker i Trøndelag. I tillegg vil vi dokumentere virksomheten gjennom å intervjuere innehavere og kunder, samt dokumentere butikkene gjennom foto slik de ser ut i 2013. Innhenting av historiske bilder fra butikkene vil også inngå. Dette er først og fremst et dokumentasjonsprosjekt, men dokumentasjonen kan også ses på som forskningsforberedende arbeid og som grunnlag for formidling. Prosjektet skal fortrinnsvis gjennomføres i samarbeid med og aktiv deltakelse fra representanter fra innvandrerbutikkene.

Prosjektet

Ansvarlig

Ansvarlig for prosjektet er Statsarkivet i Trondheim og Trøndelag Folkemuseum Sverresborg som i søknaden forkortes til henholdsvis SAT og Sverresborg.

SAT og Sverresborg er ansvarlig for planleggingen, økonomi og gjennomføringen av prosjektet. Prosjektleder samordner aktivitetene, ressursbruken og de praktiske oppgavene i samråd med ei prosjektgruppe fra SAT og Sverresborg som også er ansvarlig for at de involverte er oppdaterte på prosjekttema. Oppgavene utføres delvis av ansatte ved de SAT og Sverresborg. I tillegg kommer innleide prosjektmedarbeidere som arbeider med intervju, fotografering mv.

Formål

Dersom vi vil at arkivinstitusjonene og museene skal gjenspeile vårt samfunn må alle som vokser opp i Norge finne noe om seg selv, men også finne noe om sine forfedres historie som startet et sted,

med minner om en reise som ender i et fremmet land, Norge. Dette skal være med å styrke dokumentasjonen om og formidlingen av innvandrernes historie. For innvandrere handler det blant annet om identitet, anerkjennelse og kvalitet.

Målgruppe

Prosjektet tar sikte på å dokumentere innvandrerbutikkens virksomhet i Trondheim fra 1980/90-tallet og framover. Dokumentasjon skal sikre spor etter folk med innvandrerbakgrunn og samtidig være med å sikre bredden i vår felles historie.

Begrunnelse

Arkivverkets oppgaver er primært knyttet til offentlige arkiver. I tillegg har arkivverket også en klar forpliktelse overfor private arkiver med betydning for vår historie og vår nasjonale selvforståelse. Privatarkiver er en vesentlig del av nasjonens hukommelse, og er en forutsetning for helhetlig samfunnsdokumentasjon. Gjennom historien har samfunnsutviklingen foregått i samspill mellom offentlige myndigheter og private aktører. Uten privatarkiver er kildene til vår historie ufullstendige. Viktige privatarkiver må bevares slik at de kan brukes av forskere i vår tid og i fremtiden. Det er et overordnet mål for museene at de skal gjenspeile det samfunnet de er en del av. I St. meld. Nr 49 (2008-2009), Del 3 Tiltak, punkt 10.1, blir det videre framhevet at kildematerialet defineres som materiell og immateriell kulturarv. "Dette innebærer at det blir lagt større vekt på en helhetlig tilnærming til det å utvikle kunnskap om kulturarv ved å se materielle og immaterielle kulturuttrykk i sammenheng." Inkluderingsmeldinga gir klare signal på at museene skal tenke mangfold i sitt arbeid. Mangfolddimensjonen er derfor også tydelig vektlagt i ny samlingsforvaltningsplan for Museene i Sør-Trøndelag som er under utarbeidelse.

Kulturrådets prioritering er prosjekt som har overføringsverdi og der det er samarbeid mellom flere institusjoner. Det er av stor betydning at innvandrerbutikkens arkiv og materiell og immateriell dokumentasjon blir tatt vare på for å gi et helhetlig bilde av det norske samfunn når vår tids historie skal skrives.

Innsamling og formidling av arkiv og dokumentasjon fra innvandrerbutikker i Trøndelag kan sees i sammenheng med og som en del av det å synliggjøre innvandreres historie og preg på det norske samfunnet. "Ved å dokumentere og gjøre tilgjengelig prov på menneskelig handling og samhandling er arkiva garantistar for borgarane sin rett til offentlig informasjon og kunnskap om eiga historie. Bevaring av arkiv er såleis ei samfunnsoppgåve som er viktig både i demokratiperspektiv, i eit kunnskapsperspektiv og eit allment kulturperspektiv." Meld. St. 10 (2011-2012) side 48. Kildemateriale fra innvandrerbutikken vil gå tapt dersom det ikke blir tatt vare på ved en arkivinstitusjon og museum og oppbevart slik at det kan synliggjøres for etterleken. Like viktig er det for SAT og for Sverresborg å få dokumentert innvandrerbutikkens eksistens og virksomhet slik at alle kan se hvordan samfunnet gjenspeiles, også for historikere og forskere som beskriver samtiden. Innvandrerbutikkene i tradisjonell forststand kan være på retur. (Wikipedia 15.10.2007). Andre generasjon innvandrere tar høyere utdanning og foretrekker faste stillinger i stede for å gå inn mindre betalt familievirksomhet. Innad kan den tradisjonelle innvandrerbutikk miste sin særegenhet. Eksotiske matvarer blir mer og mer vanlig i ordinære matvarekjeder, handel på internett øker, mattilsynet har strengere regler og oftere tilsyn. Store butikkjeder og butikkentra har tidligere ført til at de små butikkene ved siden av har lagt ned sin virksomhet. Dette viser at det kan være flere

faktorer som kan være med på å bryte ned de små tradisjonelle innvandrerbbutikkene, slik som de tradisjonelle små familiebedrifter drevet av nordmenn med norsk bakgrunn. Derfor er det viktig å bevare og vise den opprinnelige innvandrerbbutikken slik de framsto da de ble etablert i Trøndelag for 20 -30 år siden.

Bakgrunn

Sverresborg har siden midt på 1990-tallet arbeidet med flerkulturelle prosjekter i form av ulike formidlingstiltak slik som utstillinger, skoleprosjekt og arrangement der nye innvandrere har vært aktive deltagere. Museets samlinger gjenspeiler imidlertid ikke mangfoldet i befolkningen.

Kulturelt mangfoldsår 2008 aktiverte også Statsarkivet i Trondheim som utarbeidet en brosjyre. Tanken bak brosjyren og det påfølgende arbeidet var å samle arkiv og dokumentasjon etter innvandrere og innvandrersamlinger. "Ved å ta vare på arkivene blir din historie tilgjengelig for fremtiden." som det heter i brosjyren. Resultatet av distribusjon av brosjyren ble avlevering av arkiv fra Gresk-norsk vennskapsklubb og kontakt med Dansk Forening! I tillegg ble det opprettet kontakt med en innvandrersamling som følges opp i dag.

Men her måtte noe gjøres " ... for å kunne omdefinere nasjonen slik at kartet stemmer noenlunde overens med terrenget." som det heter i *Rapport Kulturelt mangfoldsår 2008* s.6. Og det som ble gjort var at SAT gjennomførte et dagsseminar den 19.4.2012 i samarbeid med MIST, og med Ellen Røsjø fra Oslo byarkiv som foreleser. Deltakere på seminaret var representanter fra to innvandrersamlinger, seks museer, Interkommunalt arkiv i Trøndelag, NTNU Ubit og en privatperson.

Det kom fram at folk med innvandrerbakgrunn har behov for å fortelle sin historie, men trenger hjelp for å komme i gang.

Innhold

I Arkivverket pågår et prosjekt for å få inn flere bedriftsarkiv. Foreløpige erfaringer fra dette prosjektet er at det trengs tid å få butikkeiere i tale. Samtidig som vi ser at butikkeiere med norsk bakgrunn vegrer seg for å gi slipp på sine dokumenter, vet vi at folk med innvandrerbakgrunn har enda større terskel for å ta kontakt med offentlige institusjoner for å avlevere private dokument. Ellen Røsjø, (2007): Alle har rett til ei fortid!, peker på at personer med innvandrerbakgrunn til nå, ikke på eget initiativ er aktive i og "sette spor". Fra Røde (red.), Røsjø, Meijer, Khan (2007): *Spor etter oss*, Oslo byarkiv 2007.

SAT og Sverresborg vil parallelt med den brede kampanjen retta mot større bedrifter, sette i gang et prosjekt retta spesielt mot arkiv og kildemateriale fra innvandrerbbutikker.

I følge Wikipedia er innvandrerbbutikker ensbetydende med matvarebutikk drevet av innvandrere. Salgsvarerne er fortrinnsvis frukt, grønt og andre matvarer, men butikkene kan også ha andre salgsvarer. Innvandrerbbutikker er tradisjonelt familiebedrifter. Det var også vanlig i Norge før at småhandel ble drevet som familiebedrift. Men nå har dette endret seg i takt med høyere lønnskrav og levestandard og regulert arbeidstid. Kanskje vil de samme kravene gjøre seg gjeldene for

innvandrerbukkene. Like fullt er de en del av vår historie som må bevares. SAT har kontakta fem utvalgte innvandrerbukker som alle har sagt seg interessert.

Gjennomføring

Fase 1

Finne felles forståelse er et primært utgangspunkt for møte mellom SAT og Sverresborg for å avklare, avgrense og nyansere oppgavene. Om nødvendig vil et seminar for deltakere i prosjektet om oppdatering på tema være et tiltak for god dialog og for demokratiperspektivet.

Folk som jobber i arkivinstitusjoner og på museum er vanligvis godt kvalifisert for den daglige jobben de gjør, men må skoles for å styrke bevissthet og kunnskap om nyere innvandringshistorie. Det å kunne se folk med innvandrerbakgrunn som våre medborgere med like rettigheter, med samme ansvar og innflytelse.

Fase 2

Videre vil det være nødvendig å opprette kontakt ved å møte eiere og drivere av innvandrerbukker og Informere om hvorfor det er viktig at dokumentasjon blir bevart. Dialog er sentralt i dette arbeidet med å skape trygghet. Hva er viktig for butikkeiere å bevare? Det er viktig å ta med dem på råd og kanskje lage en informasjonsbrosjyre med tekst og bilde som viser hva som er viktig for butikkeierne. Dette kan brukes som hjelpemiddel for andre butikker som ikke er med i prosjektet, også for småbedrifter som er drevet av folk med norsk bakgrunn. Det vil være nødvendig med Informasjonsmøte ved Arkivsenteret for eiere av og drivere ved innvandrerbukkene, omvisning på Arkivsenteret og i magasinene til SAT, det samme på Sverresborg.

- Hvordan og hvorfor bevare arkiv, materielle og immaterielle kilder
- Informasjon om hva det vil si å ta vare på arkivene. Hva vil det si å dokumentere historien gjennom intervju og fotodokumentasjon?
- Informasjon omkring avleveringsplikt, lover og regler.

Fase 3

Forberedelser

- Forberede intervju – hvilke spørsmål skal stilles? Utarbeidelse av spørsmål og problemstillinger. Hvem skal intervjues? Kontakt med og utvalg av informanter
- Innhente nødvendige godkjenninger i samarbeid med Datatilsynet
- Forberede mottak av arkivalia
- Skaffe tolker

Eks på spørsmål/problemstillinger:

Klarer vi å kartlegge innvandrerbukkens innflytelse på mattradisjon i Trøndelag?

Utvikling og / eller påvirkning?

Er det sammenheng mellom øking av innvandrerbukker og endring av mattradisjoner i Trøndelag?

Hvilken betydning har økt tilgang til fremmede smaker hatt for endringer i matveien i Trøndelag?

Hvordan har innvandrerbukkene merket økning av kunder med norsk bakgrunn?

Hvilke varer etterspørres?

Har det skjedd noen endring over tid?

Hvordan er det å drive innvandrerbukker – regelverk, mattilsyn, arbeidstidsbestemmelser osv.

Framtida for innvandrerbukkene?

Fase 3

Innsamling og dokumentasjon

Avlevering og ordning av arkiv

Fotodokumentasjon

Innhenting av historiske foto

Intervju og transkribering av intervju

Registreringsarbeid i Primus

Fase 4

Arkiv og kildemateriale skal ikke bare forvares men også formidles

Vi ser for oss flere muligheter til formidling av materialet. Vi vil utarbeide en nærmere plan for dette i samarbeid med de som deltar i prosjektet:

Publisering av foto på www.digitaltmuseum.no

Wikipedia-artikler, kronikker

Foredrag/kåseri/presentasjoner/Nettutstillinger

Utstillinger på Arkivsenteret og Sverresborg

Seminar for å spre kunnskap om arbeidet til arkiv- og museumsfolk

Framdrift

Mars

Finne felles forståelse. Seminar

Godkjenning av prosjektet og verktøyene

April - mai

Seminar- innvandrerbutikkens historie

Bevisstgjøring av bevaring og synliggjøring av spor for framtida

Juni - september

Intervju, fotografering, innsamling

Oktober – desember

Formidling

Sted

Prosjektet er initiert av Statsarkivet i Trondheim og Trøndelag folkemuseum Sverresborg i Trondheim. Aktører som leies inn til prosjektet er fortrinnsvis knyttet til Trøndelag, men ikke nødvendigvis. Informanter er i første omgang fra Trondheim med muligheter for utvidelse til andre byer og bygder i Trøndelag.